

Udviklingspolitik – de store linjer.

Af Poul Nielson, fhv. MF(S), energiminister, udviklingsminister og EU - kommissær for udviklingspolitik og humanitær bistand.

Fremlæggelsen af regeringens udviklingspolitiske prioriteter 2025 er en god anledning til at forsøge at skabe et overblik over hvordan tingene har udviklet sig de sidste 30 års tid. Ikke fordi der er noget nyt og epokegørende i dokumentet. Den velbegrundede kritik fra forskere og NGO – aktører om, at svækkelsen af fattigdomsfokuseringen og den store andel af midlerne bliver anvendt til alt andet end egentligt udviklingssamarbejde - har efterhånden antaget en rutinemæssig, nærmest resignerende karakter, og det er tilsyneladende heller ikke noget, der skaber rynkede øjenbryn på midten i dansk politik.

Der har altid været en vis "overload" af krav til, hvad der skulle satses på, og med aktiviteterne organiseret i specifikke projekter i høj grad styret af donorerne blev der opbygget et behov for en reformering af arbejdsmåden. Danmark blev fra 1994 en af pionererne ved at introducere bredere sektorprogrammer, hvor modtagerlandet (senere noget pænere kaldt samarbejdslandet) fik en reel rolle både i udvælgelsen af sektorer og i implementeringen af programmerne. Det var grunden til, at Danmarks bistand i DAC review'et i 1997 fik prædikatet "en inspiration, kvalitativt såvel som kvantitativt".

Et sådant mere forudsigeligt, langsigtet og mere ligeværdigt princip for samarbejdet åbnede for en mere meningsfuld dialog om mere følsomme emner som udvikling af valgsystemer, retsreformer, ligestilling og skattesystemer. De danske NGO'er havde med en vis generalisering helt naturligt ikke samme rolle at spille i denne kvalitative udvikling af stat-til-stat samarbejdet, og med få undtagelser drev deres aktiviteter mere og mere i retning af noget, der havde mere tilfælles med humanitær bistand end med langsigtet, strukturel udvikling.

Forbedringen af den statslige udviklingsbistand gjorde det ikke nemmere at kommunikere konkret og letforståeligt til befolkningen om bistanden. Resultatet blev, at det traditionelle billede af et projekt her og et projekt der blev stående i folks bevidsthed om, hvad udviklingsbistand var for noget. Samtidig voksede i betydning og omfang den humanitære bistand, der var noget, der kunne kommunikeres og forstås.

De store TV – indsamlinger har været en tydelig illustration af afsporingen af formål og indhold i Danmarks deltagelse i internationalt udviklingssamarbejde. Men de åbnede i det mindste reklame i DR for virksomheder og andre bidragydere.

Kampen om anvendelsen af midlerne blev skærpet fra at handle om indholdet i udviklingspolitikken (f.eks. den multilaterale procentdel, landevalg, sektorvalg) til også at anvende midlerne til andet end egentlig udvikling og humanitær bistand. Additionalitet var

nemt at love på de store miljøkonferencer – for slet ikke at tale om klimakonferencerne, men for udviklingslandene forblev dette et fremmedord. Også hvad angår Danmarks faktiske prioriteringer. Oven i dette kom indvandrerspørgsmålet til at fylde kolossalt meget. Og oven, oven i dette er der sket en stærkt beklagelig glidning væk fra de helt essentielle principper for, hvad humanitær bistand er for noget.

Det er helt afgørende, at humanitær bistand er neutral, uafhængig og upartisk. Uden dette bliver det umuligt at levere den i konfliktzoner. Overtræder man disse principper fortabes respekten og adgangen til at fungere. Der er mange eksempler på denne principløse sammenblanding mellem ensidig humanitær bistand og politisk besluttede udviklingsprægede projekter (Uanset at der af gode grunde er stor opbakning til alt, hvad Danmark bidrager med i Ukraine af den slags, så er det et eksempel på en regulær fejl at kalde det humanitær bistand).

Alt i alt står vi i dag med et stærkt svækket egentligt udviklingssamarbejde med nogle få samarbejdslande i Afrika samtidig med, at vi bruger 200 millioner årligt i Afghanistan. Det er svært ikke at se en sammenhæng mellem nytteløsheden af vores militære engagement i Helmand og udsigtsløsheden med det, vi nu fortsætter med i landet.

Den danske befolkning har stadig helt generelt et positivt syn på fastholdelsen af niveauet på 0,7%, men i konsekvens af spredningen af midlerne på så mange helt forskellige anvendelser reduceres folks mulighed for at se og forstå en sammenhæng mellem dette niveau og udviklingssamarbejdet. Samtidig har der været stillet spørgsmål om bistandens nyttevirkning. Her er svaret, at udviklingsbistanden naturligvis – ikke mindst set i relation til de faktiske proportioner den har haft – aldrig i sig selv var noget, man ventede ville skabe vækst og velstand i de fattigste lande. Pointen er, at bistanden gennem årene har bidraget til skabelsen af det fundament, vi nu ser land efter land i Afrika bygge videre på med succes. Sundhed, uddannelse, infrastruktur, opbygning af administrativ kapacitet er blot nogle generelle illustrationer af dette.

Det er en central del af regeringens sprogbrug om relationen til Afrika, at vi står over for et nyt og mere ligeværdigt forhold, hvor handel og erhvervsudvikling i højere grad vil svare til tidens krav. Støtten til danske virksomheders muligheder i Afrika og i udviklingslandene i det hele taget er absolut ikke noget nyt. Jeg sagde som ny minister i 1994, at jeg godt kunne forstå anvendelsen af udtrykket ”returprocenten”, men at jeg frabad mig at få den præsenteret med mere end to decimaler! Men nu har det antaget en sådan karakter, at det er lige før, at denne vægtforskydning nærmest retfærdiggør reduktionen af det egentlige udviklingssamarbejde.

Det store globale geostrategiske perspektiv bruges lidt på samme måde. Vi skal kunne stå op mod ikke mindst den øgede kinesiske indflydelse i Afrika, og det må forstås, at argumentationen og valget af satsningsområder i regeringens udviklingspolitiske

prioriteringer netop er et tilpasset svar på den udfordring. Der er helt indiskutabelt en god del realpolitik i dette, men for et land af Danmarks størrelse vil den kvalitative betydning af, hvordan vi agerer sammen med landene i Afrika, give større mening, end hvad vi kan stille op i et spil, hvor præmisserne er defineret af aktører som Kina.

Et langsigtet partnerskab om udviklingssamarbejde hvor modtagerlandet tager ejerskab af de aktiviteter og ressourcer, som Danmark har særlige forudsætninger for at bidrage med, er i begge parters interesse. Og dette vil også være det bedste danske svar på den geostrategiske udfordring om vores forhold til Afrika.